

*De stad
is mijn tuin*

Sinds mijn ziekte (Parkinson) is mijn leefomgeving verkleind en geniet ik meer van kleine natuur in de buurt. De steenbreekvarens bij de brug over de Lijnbaansgracht bijvoorbeeld. Ook leef ik mee met de rode spoorbloem bij de restanten van de oude stadsmuur, een taaie rakker net als ik. Ik geniet ervan dat er sinds de jaren negentig steeds meer groen in de straat ontstaat. Veel stokrozen, maar ook potten en pannen gevuld met alles dat bloeit.

Stokrozen: bloemen op ooghoogte

Tekst en foto's: Josie Dubbeldam

Het hoeft van mij al lang niet meer per sé inheems te zijn, als het de stenige stad maar opfleurt. En ik heb gemerkt: de acceptatie voor meer natuur in de stad gaat beter met het charmeoffensief van dotters en stokrozen dan met een Le Roy-tuin.

Hoe anders was het zo'n kleine veertig jaar geleden. Toen ik in 1986 een volkstuin nam op Volkstuinenpark Amstelglorie in Amsterdam wilde ik er een Le Roy-tuin van maken. Het sprak mij aan om de natuur niet te willen beheersen, maar om juist samen te werken met die natuur. Kijken wat er van komt om met hoogteverschillen, gestapelde stenen en veel inheemse flora er een paradijsje van te maken. Dat had ik gezien bij 'De Bedreigde Flora' en de Le Roy-tuin op de Floriade van 1972, waar ik met

mijn vader, een verwoed volkstuintier, naar toe was geweest. Niet dat gereguleerde groen dat je in zoveel tuinen aantrof maar de spontane bloemenpracht. Het was de tijd van flowerpower en ik was het bloemenmeisje. Deze tuinen herinnerden me aan de opgespoten landjes in Den Haag waar mijn moeder ons mee naartoe nam en waar volop koolzaad, klaprozen en korenbloemen bloeiden. Dat had een onuitwisbare indruk op me gemaakt. In de herfst van 1972 ben ik naar de Floriade teruggekeerd om zaden te oogsten. Op de volkstuin van mijn vader en in zijn stadstuintje zijn we toen aan het zaaien geslagen, zodat vanaf die tijd, behalve de tulpen waar hij zo van hield, ook de toortsen stonden te bloeien.

Amstelglorie

Bij de inschrijving op Amstelglorie werd me gezegd dat als je je paadje voor de tuin schoffelt en de heg regelmatig knipt, je gewoon je

gang kon gaan. Ik wilde klaprozen en andere kleurrijke soorten, als het maar wild oogde. Dus dacht ik carte blanche te krijgen om met mijn inheemse planten te stoeien, hoogteverschillen aan te brengen en te genieten van de klaprozen, margrietten, toortsen en menig andere inheemse plantensoort. Het tuintje werd steeds belangrijker voor me, temeer omdat ik me totaal niet gelukkig voelde in mijn toenmalige kantoorbaan. Ik ging naar de tuin om het kantoorstof letterlijk en figuurlijk van me af te spoelen. Ik ging op een bepaald moment zelfs niet meer met vakantie, zo genoot ik van mijn tuin. Ook anderen ontdekten mijn plekje. Wim Hemker, destijds hoofd van de beplantingscommissie en sinds jaar en dag de spil waar Amstelglorie op draait, vertelde dat hij 's ochtends vroeg voor hij aan het werk toog, op het bankje in mijn tuin ging zitten en dan genoot van al het leven in mijn tuin.

Op de kwekerij van Amstelglorie

Keurmerk Natuurlijk Tuinieren

Het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren startte in 1996. Met behulp van adviezen en begeleiding is het mogelijk om een Keurmerk met 1-4 stippen te behalen. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de beplanting, beheer, voorzieningen voor dieren en de voorlichting. Op dit moment hebben 55 tuinparken het keurmerk. Amstelglorie behaalde in 2000 als eerste volkstuinenpark het Keurmerk met vier stippen. Zie: avvn.nl

Mijn manier van tuinieren bleek toch een *bridge too far* voor veel andere tuinders. Het was nog de tijd van de gemillimeterde grasveldjes en de plantjes keurig in het gelid en mijn tuinbuitelingen werden met argwaan gadeslagen.

Volkstuinen als kraamkamer

Gelukkig begon de denkwijze te veranderen. Begin jaren negentig kwam het AVVN, het landelijke Verbond van Volkstuinders, met het plan om natuurlijker tuinieren te stimuleren en daarmee de positie van de volkstuinen te versterken. Dat zag ik wel zitten. Ik nam plaats in een comité van het AVVN om het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren te ontwikkelen. Ondertussen hadden we een groep gelijkgestemden bij elkaar en kreeg ik het beheer over een wilde plan-

tenbak op de kwekerij van Amstelglorie. Toen ik het verzoek kreeg van de inmiddels sterk opgekomen geveltuinenbeweging om plantjes voor de geveltuinen te kweken, aarzelde ik niet en ging dat vanaf 1994 doen. De volkstuinen als kraamkamer voor het groen in de stad! Zo konden we elkaars positie versterken.

Amsterdam, stokrozenstad

Stokrozen hebben de neiging om zich spontaan uit te zaaien tussen de bestrating. Dat spontane waar ik zo'n zwak voor had. Het leuke van stokrozen is ook dat ze net zo groot worden als wij en dat ze met hun bloemenogen ons recht in het gezicht aankijken. Wie kan daar iets tegen hebben? Ik begon vroeg in

het voorjaar te kweken, met paardenmest voor het broeieffect, want ze moesten eind april verkoopbaar zijn. Ik kocht een bakfiets en ging met de plantjes o.a. op de Noordermarkt staan. Ik reed zelfs een keer met de bakfiets naar Haarlem. Op een bepaald moment ging ik wel erg slijten van al dat gezeul met die stokrozen. Maar het enthousiasme voor de stokroos ben ik nooit meer kwijtgeraakt. Zelfs nu ik chronisch ziek ben, raak ik een gedeelte van mijn vermoeidheid kwijt als ik alleen al *denk* aan stokrozen in de stad.

Herkomst

'Onze' stokroos (*Alcea rosea*) kwam ooit uit het Middellandse Zeegebied en is lid van de kaasjeskruidfamilie. Het is niet een soort maar een ratjetoe van verschillende botanische soorten. De Israëlische botanicus M.Zohary klassificeerde in 1963 een achttiental botanische soorten met verschillende eigenschappen en qua land van oorsprong variërend van Turkije, Syrië, Palestina, Cyprus, Irak enzovoorts.

In de ban van de stokroos

Ik leerde de stokroos kennen in 1988 op het Deense eiland Aero, waar ze in vele kleurtinten de toch al zo kleurrijke eilandhuisjes sierden, het leek wel een sprookje! Later zag ik ze ook in andere landen, zoals in Vietnam, waar ze een belangrijke rol spelen op het Vietnamese nieuwjaarsfeest, Tet. Het is daar de kunst de stokrozen precies goed in bloei te hebben op dat feest. Ongelooflijk zoals ze dat voor elkaar krijgen. Je ziet er zelfs mensen met potten vol bloeiende stokrozen achterop hun motorfiets rondrijden! Ik raakte steeds meer in de ban van de stokroos en vond telkens meer informatie in boeken, artikelen en op internet. Bijvoorbeeld dat het Goethes lievelingsbloem was en dat hij een allee had met aan weerszijden stokrozen. Hij organiseerde jaarlijks theevisites bij hem thuis als de stokrozen bloeiden en zich zelfs

De geveltuin van Josie Dubbeldam

met de stokrozen onderhield. In Zürich verspreidde Maurice Maggi al vanaf 1984 stokrozen. Hij pakte dat heel systematisch aan, straat voor straat. Wat deze zelf benoemde 'florale anarchist' eerst stiekem deed, is uitgegroeid tot een marketing item van de VVV van Zürich.

'Blumengraffiti', noemt hij het zelf en hij beperkt zich daarbij niet tot stokrozen. Ook hij beschouwt de stad als zijn tuin. Ik ging zelf ook schrijven, onder andere in Oase en hield lezingen over stokrozen, heel toepasselijk ook een op het Goethe Instituut in Amsterdam.

Vietnam, stokrozen in potten. Hoe krijgen ze het voor elkaar?

Nederland Stokrozenland

Ondertussen is er bijna geen zichzelf respecterende stad meer in Nederland die de stokroos niet omhelst. Groningen, Den Haag, Utrecht, Rotterdam, overal steken de stokrozen hun kop op. Het einde is nog niet in zicht. Zo is er in Rotterdam een stokroostegel ontworpen, heeft Veere een stokrosarium en is uitgeroepen tot Stokrozenstad en zet gemeente Den Haag zich in voor de stokrozen tussen de tegels. In Scheveningen is een 'Gulden klinker' uitgereikt voor een succesvol stokrozenproject, dat ook de sociale cohesie in die buurt bevorderde.

Het is fijn als de gemeente inziet dat het leuk is om stokrozen tussen kiertjes in de stoep te krijgen, want

Dotters kweken en pas uitgeplante dotters

Dotters in het Sarphatipark

daar zijn stokrozen toe in staat, maar hoe vermijd je dat ze vervolgens worden weggeborsteld of gemaaid? Dat schijnt echt nog regelmatig te gebeuren.

Amsterdam wordt gedotterd

In 2009 raakte ik gecharmeerd van nog een bloem die ons bestaan opfleurt: de dotterbloem. Nog een die zich in een grensgebied het lekkerst voelt, tussen water en land, net zoals de stokroos zich thuisvoelt tussen trottoir en gevel.

Directe aanleiding om met de dotters aan de gang te gaan was het plaatsen van hoge schoeiingen op verschillende volkstuinparken. Wat is een beter reclamebord voor geleidelijke oevers dan de dotterbloem?

Inmiddels was ik betrokken bij verschillende groepen in de stad:

het Sarphatipark, de Oeverlanden, en de volkstuinparken Amsterglorie en Eigen Hof. We kweekten op verschillende plekken in de stad dotterbloemen op. We kregen daarbij advies van Hein Koningen, vers zaad gebruiken bleek cruciaal. Op Amsterglorie kreeg ik de ruimte om dotters te kweken en langs de oevers uit te zetten. Ook op Eigen Hof werden dotters gekweekt en uitgezet. Nico Jansen ging op de Oeverlanden aan de slag en plant ze nu al meer dan tien jaar op verschillende plekken in Amsterdam West. In het Sarphatipark hebben de dotters inmiddels heel wat uitdagingen, zoals een nieuwe beschoeiing, overleefd. Ze staan er ieder voorjaar prachtig bij.

Al met al heb ik geleerd dat je beter

kunt beginnen met een charme-offensief met dotters en stokrozen dan met een Le Roy-tuin vol wilde bloemen. Hoewel ik zelf het meest terugverlang naar die spannende begintijd op Amsterglorie ben ik blij dat de stad werkelijk mijn tuin is geworden, juist nu ik door ziekte niet vaak meer de stad uitkom.

Meer lezen

In het tijdschriftarchief op www.stichtingoase.nl zijn de eerdere artikelen van Josie Dubbeldam terug te vinden.